

Reforma psychiatrickej starostlivosti z pohľadu ľudských práv

Maroš Matiaško, Zuzana Durajová

Najväčšie ľudskoprávne výzvy spojené s použitím donútenia

- Hospitalizácia a liečba bez súhlasu
- Zlé zaobchádzanie

Hospitalizácia bez súhlasu - existuje ľudskoprávny štandard?

OSN

- Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím opakovane potvrdil, že skutočné alebo domnelé zdravotné postihnutie nemôže byť ani jedným z kritérií zbavenia osobnej slobody
 - Článok 14 CRPD
 - Guidelines on article 14 of the CRPD, 2015

X

- Výbor pre ľudské práva považuje nedobrovoľnú hospitalizáciu za opatrenie ultima ratio
 - Článok 9 ICCPR
 - Všeobecný komentár k článku 9, 2014

Rada Európy

- Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre zúžuje možnosť využitia článku 5/1/e ECHR, ale pripúšťa jeho použitie
- Pripravovaný Dodatokový protokol k Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne má za cieľ zvýšiť záruky pri nedobrovoľnej hospitalizácii a liečbe

X

- Komisár pre ľudské práva odmieta dodatkový protokol

Hospitalizácia bez súhlasu - oblasti zhody

- Nedobrovoľná hospitalizácie je praxou, ktorá v mnohých prípadoch vedie k porušovaniu ľudských práv
- Nedobrovoľná hospitalizácia je často dôsledkom nedostatočných služieb, nedostatku personálu, nerešpektovaním autonómie človeka
- Rozvoj a podpora alternatívnych a nenásilných spôsobov riešenia je nevyhnutá

Každé zlé zaobchádzanie musí:

i) dosiahnuť **minimálny stupeň závažnosti**,

ii) jej posúdenie je **relatívne** a závisí na všetkých okolnostiach prípadu, konkrétne

- **povahe** a **kontexte** zaobchádzania,
- **dĺžke** tohto zaobchádzania,
- jeho fyzických a psychických **dopadoch** a
- v niektorých prípadoch i na **pohlaví**, **veku** a **zdravotnom** stave obete.

iii) Štandardy sú **živý nástroj** a je nutné ich interpretovať s ohľadom na aktuálne podmienky (spoločnosť sa vyvíja)

Zlé zaobchádzanie

- **Tri** samostatné koncepty

1. Mučenie

2. Neľudské zaobchádzanie či trestanie

3. Ponižujúce zaobchádzanie či trestanie

Čo je problematické a na čo si dať pozor?

- **Používanie obmedzovacích prostriedkov**

- sieťové postele sú neprípustné
- obmedzovacie prostriedky (pásy) – „nepokoj“ nesmie byť dôvodom pre použitie (*Bureš proti Českéj republike*)
- dôsledné záznamy (viac je skutočne viac)

- **Liečba bez informovaného súhlasu**

- rozhodnutie o zásahu do osobnej slobody (nedobrovoľná hospitalizácia) neautorizuje automaticky liečbu

...